

KÖZÖS ETIKAI ALAPELVEK

Az újságíró szervezetek tagságára érvényes és irányadó alapelvek

I. BEVEZETŐ

1. §

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége, a Magyar Újságírók Közössége, a Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége, valamint a Sajtószakszervezet a magyar újságírás etikusságának fenntartása érdekében közös etikai alapelveket dolgozott ki, amelyek megfelelnek – az Európai Tanács Parlamenti Közgyűlés 44. rendes ülésén az újságíró etikáról szóló 1003/1993. számú határozatának és – a Nemzetközi Újságíró Szövetség 1986. évi vilákkongresszusán, az újságírói magatartásról elfogadott elvi deklarációnak.

2. §

a) A négy szervezet a közös etikai alapelveket minden újságírói, szerkesztői, kiadói tevékenységet végző tagjára érvényesnek, irányadónak tekinti, akár a nyomtatott (írott, fényképezett), akár az elektronikus sajtónál vagy az on-line újságírás területén fejt ki egyéni vagy kollektív tevékenységét.

b) A közös etikai alapelvek alkalmazása szempontjából – tekintettel a sajtótörvényben az információ megszerzésével, szolgáltatásával kapcsolatban megállapított kötelezettségekre és jogokra, a négy szervezet a tájékoztatást foglalkozásszerűen végző újságírónak tekinti azt, – aki valamelyik bejegyzett újságírói szövetségnek, – vagy a bejegyzett tömegtájékoztatási eszköz szerkesztőségvezetőjének megbízólevéllel ellátott tagja. A négy szervezet elvárja az on-line újságírásban tevékenykedő újságíróktól, hogy újságírói mivoltukat közleményeiknél tüntessék fel.

c) A négy szervezet mindegyike saját etikai szabályzatában a közös etikai alapelveknek megfelelő egységes megfogalmazásra, értelmezésre és alkalmazásra törekszik.

d., A négy szervezet a magyar újságírás etikusságának megőrzése, fejlődése érdekében azoknak is ajánlja a közös etikai alapelvek követését, akik nem tagjai a négy szervezet egyikének sem.

3. §

A négy szervezet együttműködési tanácsot hoz létre a szervezetek képviselőiből, akiket a szervezetek egyenlő számban delegálnak a testületbe.

II. A KÖZÖS ETIKAI ALAPELVEK

4. §

a) A sajtó szabadsága, az informálás kötelezettsége, az informálódáshoz való jog az állampolgárok alapvető joga, amelyet az Alkotmány biztosít. Az újságírónak etikai kötelezése védelmezni, mindennapos munkájában érvényesíteni a sajtó szabadságát, a nyilvánosságot, és teljesíteni az információ áramlásával kapcsolatos szakmai feladatait.

b) Az információ – és benne a sajtó útján megszerzhető információ is – alapvető fontosságú a demokráciában. Információ nélkül az állampolgárok nem vehetnek részt a közügyekben, nem gyakorolhatják állampolgári jogaikat, nem tehetnek eleget kötelezettségeiknek. Ez a kitüntetett szerep azonban nem teszi az újságírókat hatósági személlyé, a tömegtájékoztatás eszközeit ellenhatósággá. Az újságírók etikai kötelezettsége fellépni a „mediokrácia” kialakulása, létezése ellen.

c) Órizni kell a sajtó szabadságát, az újságírói függetlenséget és pártatlanságot a tulajdonossal szemben is, akár magántulajdonosokról, akár közösségi – önkormányzati – tulajdonosról van szó. A tömegtájékoztatási eszközök árúikk, de a benne közölt, újságírói származó információ nem. Az információ nem az informátor, nem az újságíró, nem a tömegtájékoztatási eszköz tulajdonosának tulajdona, hanem az állampolgárok alapvető jogainak része.

d) A tömegtájékoztatási eszközök nem használhatják fel az információkat – közlésüket vagy visszatartásukat – arra, hogy közvetlenül ezzel fellendítsék az eszköz keresettségét és a közölhető hírdetések mennyiségét.

e) A tömegtájékoztatási eszközökön belüli szabadságot is védelmezni kell, és szembe kell szállni a belső nyomásgyakorlással is. Újságíró csak akkor foglalkozhat hírdetésszervezéssel, hírdetésértékű újságírói produktum készítésével, ha azt a munkakörétől függetlenül, külön díjazásért, külön megbízás alapján végzi, a törvényekben egyébként előírt feltételek betartásával.

5. §

a) Az újságírás során következetesen és világosan el kell választani egymástól a hírt és a véleményt. Közös etikai alapelvünk: a hír szent, a vélemény szabad!

b) A hír tényeket, adatokat közöl, valóságtartalma ellenőrizhető és bárki által ellenőrizhető. Közös etikai alapelvünk: nem szabad hazudni!

c) A véleményt – amely szükségszerűen szubjektív – az újságírónak becsületes és etikus formában kell kifejeznie. A sajtószabadság keretei között cselekvő tényfeltáró újságírást tehát csak az információ és vélemények valóságosságának és tisztességének követelménye korlátozhatja.

6. §

a) Az újságírói szakmában sem szentesíti a cél az eszközt. Információt kizárólag törvényes és etikus eszközökkel, módszerekkel lehet megszerezni. Sérti az újságírói etikát a lehallgatás, a rejtett kamera, rejtett magnetofon alkalmazása, a magánéletet sértő fényképezés stb.

b) Az újságírónak mind a hírből, mind a véleménynyilvánításban tiszteletben kell tartania az emberek jogát a magánéletre. A közéletben hivatalos viselő személyeknek joguk van megvédeni magánéletüket a nyilvánosságtól, kivéve, ha a magánéletük hatást gyakorol a közéleti tevékenységükre.

c) Etikai vétséget követ el az az újságíró, aki a szenzáció érdekében kíméletlenül figyelmen kívül hagyja a bűncselekmény áldozatának, az áldozatok hozzátartozóinak személyiségi jogait, érzelmeit.

7. §

A tömegtájékoztatási eszközöknek gyorsan és hitelesen, minden rendelkezésükre álló eszközzel helyesbíteniük kell minden általuk közölt hamis vagy téves hírt és véleményt. A helyesbítés mindig etikai kötelezettség is, akár az érintett kérésére, a bíróság – vagy hatóság, – rendelkezésére, akár saját forrásból szerzett értesülés alapján jut tudomására a hamis, téves információ közlése.

8. §

a) Az újságíró nem maradhat semleges, ha a demokratikus értékek védelméről van szó! Kötelessége fellépni a terrorizmus, a bármilyen szempontú – faj, vallás, kultúra, nemzetiség, nem, életkor stb. miatti – gyűlöletkeltés ellen. Nem támogathatja az erőszakot.

b) A tömegtájékoztatási eszközök hatása nagy az ifjúságra. Az újságíró etikai kötelessége, hogy ne terjessze az erőszak dicsőítését, a nemiség profanizálását és öncélú megjelenítését, a „pénzért minden lehetséges” szélsőséges szemléletet.

c) Az újságíró etikai kötelessége őrizni a magyar nyelv és a Magyarországon élő kisebbségek anyanyelvének szépségét, tisztaságát. Nem használhat öncélúan, szükségtelenül illetlen, trágár szavakat, kifejezéseket. Kötelessége fellépni a nyelvi, a stílusbeli igénytelenség, a silányság ellen.

d) A tömegtájékoztatási eszközöknek és személy szerint az újságírónak is etikai kötelességük szerepet vállalni társadalmi összefüggések esetén a feszültségek feloldásában, a bizalomra, a türelemre ösztönzéssel.

9. §

Az újságíróknak vigyázniuk kell a szükségképpen kialakuló kapcsolataikban, hogy elkerüljenek mindenféle, az újságírás függetlenségét és pártatlanságát veszélyeztető összefonódást. Az újságíró nem használhatja fel hivatását elsődlegesen presztízszerzésre, személyes befolyása növelésére.

10. §

Az újságírói munka során szükségképpen előfordulhat, hogy a jogi és etikai feltételek, körülmények szembekerülnek egymással. Az újságíró köteles tiszteletben tartani a törvényeket. Ha azonban etikai szempontú kétségei támadnak a törvények betartása során, kötelessége szakmai szervezetének etikai bizottságához fordulni irányadó véleményt kérve, ha lehetséges, még a konfliktus megtörténte előtt, de mindenféleképpen a lehető leggyorsabban. (Ilyen lehet például a nyilvánosság és a titokvédelem érdekeinek összeütközése, az informátor személyének titokban tartása, illetve az informátor által feltárt bűncselekmény megakadályozásának kötelezettsége esetén.)

11. §

Az újságírók egymás közötti kapcsolatában kötelező eleget tenni a kollegialitás szabályainak.

a) Miként az olvasók, nézők, hallgatók iránt, akként egymásra vonatkozóan is a tiszteletet, a megbecsülést kell kifejezésre juttatni.

b) Tilos a plágium! Plágium nemcsak mások műveinek részben vagy egészben saját név alatti átvétele, hanem az is, ha mások által felderített eseményekkel, jelenségekkel úgy foglalkozik valaki, hogy nem jelöli meg a forrást.

c) Saját művet is tilos közlés céljából felajánlani több tömegtájékoztatási eszköznek anélkül, hogy erről előzetesen tájékoztatná a szerző az érintett tömegtájékoztatási eszköz illetékes személyét.

d) Sérti a kollegialitás követelményét, aki rosszszeműmen megtéveszti kollégáját a hírből szereplő tények, események vagy az ezek kapcsán kialakult vélemények valódiságát illetően.

e) Az újságírók etikai kötelessége közműködni a munkahelyi környezet kialakításában és közműködni az egymással szemben álló munkahelyi közösségek ellentéteinek feloldásában. Etikai vétséget követ el az, aki részt vesz ilyen szemben álló közösségekben.

III. EGYÜTTMŰKÖDÉSI TESTÜLET

12. §

a) Az együttműködési testület tizenkét tagú. A testület 3-3 tagját a négy újságírói szervezet delegálja.

b) Az együttműködési testület elnöki tisztét, negyedévenkénti váltásban az egyes szervezetek delegátusai közül kijelölt személyek töltik be. Az elnök személyét nem választják, őt a delegáló szervezet jelöli ki. Az elnökség sorrendjét sorsolással alakítják ki minden naptári év kezdetétől.

c) Az együttműködési testület döntéseit teljes testületi egyetértéssel hozza. A soros elnök két szavazattal rendelkezik, ha saját ügyrendjük szerint olyan eljárási kérdésben kell dönteniük, amelyben a többségi vélemény ismerete lényeges.

d) A négy újságírói szervezetre vonatkozó állásfoglalások csak teljes testületi egyetértéssel hozhatók. Az együttműködési testület ilyen módon kialakított állásfoglalását mind a négy szervezet köteles figyelembe venni.

13. §

Az együttműködési testület állást foglalhat:

a) A közös etikai alapelvek kibővítését, szűkítését ajánlva a négy szervezetnek.

b) A közös etikai alapelvek és az egyes szervezetek etikai kódexének eltérései ügyében,

c) a közös etikai alapelvek értelmezése ügyében,

d) az egyes szervezeteknél folytatott etikai eljárási gyakorlat ügyében.

14. §

Az együttműködési testület állást foglalhat közérdekű etikai ügyekben és felkérheti az egyes újságírói szervezeteket is állásfoglalás kialakítására.

15. §

Az együttműködési testület felkérésére az egyes újságírói szervezetek részletes és tárgyyszerű felvilágosítást adnak az azonos vagy hasonló témában, tárgykörrel vizsgált ügyeikről, hozott határozataikról. A felkérések az együttműködési testület egyedi döntései alapján történnek.

16. §

Az együttműködési testület működésének feltételeit mindig az a szervezet biztosítja, amelyiknek a delegációja az elnököt adja. Az elnök csak a delegáló szervezet előzetes engedélyével vállalhat olyan anyagi kötelezettséget, amely hatásában túlterjed az elnöklés negyed évén.

17. §

Az együttműködési testület egyéb ügyekben a saját maga által hozott ügyrend szerint működik.

Csatlakozott az Alapelvekhez:

MŰRE (Magyar Újságírók Romániai Egyesülete)

Kárpátaljai Magyar Újságírók Szövetsége

Tartalomszolgáltatók Szövetsége (internetes újságírók)